

OLAUS MAGNUS-MEDALJEN

Instiftad i samband med Kartografiska Sällskapets 40-årsjubileum den 28 februari 1948. KS' dåvarande skattmästare, ryttmästare Åke Wickman överlämnade vid jubileumsmiddagen på Gillet i Stockholm en donation från AB Sveriges litografiska tryckerier på 5000 kr, " som av sällskapet skulle förvaltas under benämningen Generalstabens litografiska anstalts medaljfond".

Stadgar för "Generalstabens litografiska anstalts medaljfond" godkända den 5 oktober 1948:

§ 1. Fondens ändamål är att möjliggöra tilldelning av utmärkelse i form av en belöningsmedalj till svensk person, vilken nedlagt utmärkt förtjänst om svensk kartografi.

§ 2. Fondens medel skola förvaltas av Sällskapets styrelse åtskilda från dess övriga tillgångar och skola förräntas emot fullgod säkerhet till högsta ränta som kan erhållas. Fondens förvaltning skall årligen granskas av Sällskapets revisorer.

§ 3. Medaljen skall uppkallas efter Olaus Magnus, den förste svensk som framställt en karta över Sverige. Den utdelas av Sällskapet efter förslag av styrelsen i den mån tillgängliga medel det tillåta och Sällskapet finner lämpligt att därom besluta.

§ 4. Vid framläggande av förslag inför Sällskapet till tilldelning av Olaus Magnus medaljen skall styrelsen lämna en redogörelse för de förtjänster, vilka anses motivera att den föreslagne erhåller utmärkelsen. Om styrelsens förslag skola fyra femtedelar av styrelsemedlemmarna vara ense.

Medaljen utförd av skulptören **Gösta Carell** (1888-1962) i samarbete med KS' dåvarande ordförande, överste Einar Bratt. Skisser framlagda vid styrelsens möte 31 maj 1948. Carell lämnade i december 1948 sex gjutna ex. (för 421:88 kr.) och fick i januari 1949 arvudet 3000 kr, efter att ha överlämnat gjutmodellerna i tenn.

Åtsida: Fiktivt porträtt av Olaus Magnus i högerprofil, iklädd konstnårsrock och baret, hållande passare i höger hand. Inskrift utmed kanten: OLAVUS·MAGNVS ☐ PARTES·DELINEAVIT·SEPTENTRIONALES [Olaus Magnus som tecknat de nordliga områdena], på fältet: MCDXC - MDLVII [1490 - 1557]. Signerad: CARELL -48.

Frånsida: Detalj från Olaus Magnus' Carta marina, utgiven i Venedig 1539, föreställande Roslagen, Stockholm och Södertörn. Inskrift utmed kanten: ☐ FÖR UTMÄRKT FÖRTJÄNST OM SVENSK KARTOGRAFI.

Randinskrift: På den första utdelade medaljen den 6 december 1949: KARL D.P. ROSÉN MCMXLIX. På den andra utdelade medaljen den 17 november 1952: E. BRATT M.C.M.LII. På Asplunds och Lindqvists medaljer förutom namnen även ingraverat: "Kartografiska Sällskapet".

Utdelade medaljer:

Gjutna medaljer:

1949, 6 dec.: **Karl D.P. Rosén** med motivering: 34 år som vetenskaplig ledare och chef för rikstrianguleringen, hans införande av Gauss' projektion och den Jäderinska basmätningemetoden, hans initiativ till en baltisk geodetisk kommission och grundande av Kartografiska Sällskapet.

1951, 17 nov.: **Einar Bratt** med motivering: som byråchef vid Rikets allmänna kartverks topografiska kartbyrå drivit fram generalstabskartan i 1:800 000 och 1:1 milj. och för sitt engagemang i historisk kartografi.

1979, 29 mars: **Lars Asplund** med anledning av hans förestående pensionering från Lantmäteriverket för hans insatser inom högre geodesin och hans långa tid som ordförande för Kartografiska sällskapet.

1982, 25 mars: **Sven-Eric Lindqvist**, avgående KS' ordförande, med motivering: insats för internationell standardisering av ortnamn och bildande av KS' filial i Norrköping.

Präglade medaljer:

Hösten 1983 åtog sig Myntverket att åstadkomma 5 präglade ex. av medaljen i förgylld brons för ca 7000 kr. Reproduktionsrätten löstes den 29 maj 1984 med en ersättning på 500 kr till Gösta Carells änka. 1991(?) inköptes från Myntverket ytterligare 10 ex. (Att medaljernas stomme utgörs av brons kan avläsas på randen "MW [Myntverket] brons".)

1985, 21 mars: **Olof W. Hedbom** för sina stora insatser inom kartografin på nationell och internationell nivå.

1986, 19 mars: till **Stadsmättningsavdelningen vid Stockholms stadsbyggnadskontor** (representant: **Folke Sundberg**) för 350 års förtjänstfullt arbete med kartografisk dokumentation av landets huvudstad.

1987, 26 mars: **Bengt Brändström** med motivering: under sin verksamhet som överlantmätare i Norrbottens län hade han mycket aktivt bidragit till utvecklingen av länets kartproduktion och tillkomsten av enheterna i Luleå och Kiruna.

1990, 21 mars: **Christer Palm** för sina stora insatser för svensk kartografi, inte minst i utbildningssammanhang.

1993, 12 maj: **Ulla Ehrensvärd** för sina utomordentliga meriter inom svensk och internationell forskning och framställning inom historisk kartografi.

1994, 17 mars: **Allan Sandberg** för sin ur Kartografiska Sällskapets ovärderliga insats som redaktör för *Kartbladet* alltsedan december 1985 till årsskiftet 1993/94.

1996, 28 mars: **Erik Tobé** för sitt stora engagemang i forskningen kring den svensk-franska gradmätningen i Tornedalen 1736-37 och expeditionens tolk Anders Hellant.

1997, 23 juni: **Lars Ottoson**, för sin stora insats inom internationell verksamhet och framstående utvecklingsarbete inom kartografin samt sina 23 år som Kartografiska Sällskapets sekreterare.

1998, 26 mars: **Sture Norberg** för sitt synnerligen aktiva främjande av Kartografiska Sällskapets verksamhet under 14 år som ordförande, för arbetet inom Lantmäteriverket med bl.a. framtagandet av "Kartpolitik 85" och arbetet med att få fram en ny nationalatlas över Sverige.

2001, 11 maj: **Ulf Sporrang** för goda insatser i Kartografiska Sällskapet och för viktiga bidrag till utbildningen, forskningen och utvecklingen inom det geografiska området.

2002, 18 april: **Bengt Rystedt** för goda insatser i Kartografiska Sällskapet och för viktiga bidrag till utbildningen, forskningen och utvecklingen inom områdena kartografi och GIS.

2003, 4 april: **Leif Wastensson** erhöll Olaus Magnus-priset för att hans forskar- och yrkesverksamhet under åren lämnat många viktiga bidrag till utvecklingen inom Sällskapets verksamhetsområden, såsom flygfotografering med IR-färgfilm, flygbildstolkning, vegetationskartering samt Sveriges Nationalatlas.

2004, 26 mars: **Carl-Olof Ternryd** och **Kennert Torlegård** erhöll Olaus Magnus-priset för att hans forskar- och yrkesverksamhet under åren lämnat många viktiga bidrag till utvecklingen inom Sällskapets verksamhetsområden, såsom flygfotografering med IR-färgfilm, flygbildstolkning, vegetationskartering samt Sveriges Nationalatlas.

Källor:

U. Ehrensvärd, Olaus Magnus-medaljen. *Kartbladet*. Årg. 10 (1995): 1, s. 41-48.

S. Norberg, Utdelning av Olaus Magnus-medaljen vid Kartdagarna 1996 i Norrköping. - E. Tobé, Olaus Magnus - Maupertuis - Anders Celsius - Anders Hellant. Kartografiska funderingar om Pello. *Kartbladet*. Årg. 11 (1996): 2, s. 22-26.

P. Nyhlén, Olaus-Magnus utdelning. *Kartbladet*. Årg. 13 (1998): 1, s. 51-52.

Samtal med Sture Norberg.